

НЕЙРОГОРМОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ БІОАКТИВНОЇ ВОДИ НАФТУСЯ НА ЛІТОГЕННІСТЬ СЕЧІ У ЩУРІВ

©В. Р. Флюнт, І. С. Флюнт, І. Л. Попович

Інститут фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України, Трускавець

Попри багатолітній досвід застосування біоактивної води Нафтуса (БАВН) курорту Трускавець для лікування уролітіазу вивчення механізму її лікувальної дії залишається актуальним.

Поставлено експеримент на 58 щурах-самках лінії Wistar масою 240–290 г, з них 10 залишались контрольними, вживаючи водопровідну воду, а інші отримували протягом 6 днів БАВН одноразово в дозі 1,5 % від маси тіла. Наступного дня після завершення курсу напоювання тварин поміщали у індивідуальні камери для збору добової сечі. Експеримент завершували декапітацією з метою збору максимально можливої кількості крові.

Базуючись на положенні про літогенні властивості іонів Ca і сечової кислоти (Ur) та літолітичні властивості іонів Mg і креатиніну (Cr), літогенність (L) сечі обчислювали за формулою: $L = (Ca \cdot Ur / Mg \cdot Cr)^{0,25}$. Констатовано, що контрольний (K) рівень L становить $1,22 \pm 0,08$ (0,90ч1,66).

Виявлено, що під впливом БАВН L у 42 % щурів знижується до $70 \pm 1\%$ (80ч62 %) K, за рахунок зниження концентрації Ca до $82 \pm 6\%$ і Ur до $66 \pm 4\%$ K та підвищення Mg до $160 \pm 12\%$ і Cr до $118 \pm 5\%$ K. Разом з тим, у 33 % тварин L суттєво не змінюється, знаходячись в інтервалі 82ч118 % K, а ще у 25 % підвищується до $137 \pm 5\%$ (121ч176 %) K, за рахунок підвищення концентрації Ur до $155 \pm 17\%$ K та зниження Mg до $40 \pm 8\%$ K за відсутності суттєвих змін Ca і Cr. В цілому L найтісніше корелює з Mg ($r = -0,74$), слабше – з Ur ($r = 0,58$) і лише помірно з Ca ($r = 0,33$) і Cr ($r = -0,30$) сечі. Виявлено також по-

мірну кореляцію L з Ur ($r = 0,34$) і Ca ($r = -0,35$) плазми та значну – з її фосфатами (P) ($r = -0,67$).

Базуючись на положенні про здатність кальцитоніну збільшувати екскрецію з сечею Ca і P та знижувати їх рівень у плазмі розраховували кальцитонінову активність (СТА) за формулою: $СТА = (Ca_u \cdot P_u / Ca_p \cdot P_p)^{0,25}$. Контрольна СТА становить $3,38 \pm 0,41$ од. Зниження L супроводжується зниженням СТА до $92 \pm 3,6\%$ K, а підвищення L – підвищенням СТА до $128 \pm 13,7\%$ K, разом з тим, підвищення СТА до $119 \pm 7\%$ K виявлено і у щурів без суттєвих змін L. В цілому кореляція між СТА і L виявилась помірною ($r = 0,56$).

Встановлено також, що зниження L супроводжується зниженням рівня кортикостеронемії до 465 ± 5 нМ/л проти 607 ± 39 нМ/л в K, тобто до $77 \pm 1\%$ K, в поєднанні з підвищенням трийодтиронінемії до $2,65 \pm 0,05$ нМ/л проти $2,09 \pm 0,16$ нМ/л в K, тобто до $127 \pm 2\%$ K. І навпаки, при підвищенні L констатовано підвищення кортикостерону до $189 \pm 11\%$ K і реципрокне зниження T_3 до $91 \pm 2\%$ K. У щурів із незмінним рівнем L кортикостеронемія становить $90 \pm 3\%$ K, а трийодтиронінемія – $105 \pm 1\%$ K. В цілому літогенність сечі тісно і реципрокно корелює з кортикостероном ($r = 0,90$) і з трийодтироніном ($r = -0,90$) плазми.

Наші дані узгоджуються з положенням про реципрокність змін рівнів кортикостерону і трийодтироніну під час стрес-реакції та про підвищення при цьому екскреції з сечею кальцію і фосфатів та зниження – магнію в поєднанні зі зниженням

Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні питання патології за умов дії надзвичайних факторів»

рівня в плазмі кальцію і фосфатів. Отже, підвищення літогенності сечі у 25 % щурів зумовлене розвитком у них на БАВН стрес-реакції Selye. Натомість у 42 % тварин за цих же умов розвивається загальна адаптаційна реакція активації Гаркаві-Квакиной-Уколовой як антипод стресу, а у 33 % – реакція тренування за типуванням цих авторів. З іншого боку, поліваріантність впливу БАВН на літогенність сечі лежить в руслі концепції трускавецької наукової школи про поліваріантність її ефектів на нейроендокринно-імунний комплекс та серцево-судинну і травну системи. Характер і вираженість ефекту зумовлені індивідуальною реактивністю організму і піддаються прогнозуванню з точністю 80–100 %.